

Saadan laver jeg mine bøger

AF HENRI MATISSE

Min første bog – Mallarmés 'Poésies'.

Originalraderinger, stukket i en regelmæssig, meget mager streg uden skraveringer, hvilket bevirker, at bogsiden er næsten lige hvid før som efter trykningen. Billedet fylder siden helt ud uden margen, hvilket faar tryksiden til at staa endnu lysere. Billedet er mod sædvane ikke anbragt i midten, men faar lov til at straaale ud over hele siden.

Højresiderne med illustrationer er anbragt overfor venstresiderne med tekst, sat i 20 punkt Garamond kursiv. Problemet var at opnaa balance mellem de to sider – een hvid, raderingen, og een relativt sort, bogtrykket. Balancen er opnaaet ved at jeg har tilpasset mine arabesker saadan at læserens opmærksomhed rettes ligesaa meget mod den hvide side som mod læsningen af teksten.

Jeg sammenligner mine to sider med to kugler som en jonglør leger med, en hvid og en sort. Den lyse og den mørke er i den grad forskellige, men de staar alligevel overfor hinanden. Jonglørens kunst faar dem, deres forskellighed til trods, til at indgaa i et harmonisk samspil.

Min anden bog – Montherlant's 'Pasiphaé'.

Linoleumssnit, en enkel hvid streg paa en helt sort baggrund. Ingen skraveringer.

Problemet er her det samme som med Mallarmé, men bestanddelene har byttet plads. Jeg har opnaaet balance mellem den sorte illustrationsside og typografiens relative hvide gennem mit billedes arabesker og ved at tilnærme illustrationssiden den modstillede tekst saaledes at de danner en blok – linoleumssnittet og teksten henvender sig saaledes samtidig til læseren.

*Si tu me vois les yeux perdus au paradis,
C'est quand je me souviens de ton lait bu jadis.*

N.

Victime lamentable à son destin offerte!

H.

*Oui, c'est pour moi, pour moi, que je fleuris, déserte!
Vous le savez, jardins d'améthyste, enfouis
Sans fin dans de savants abîmes éblouis,
Ors ignorés, gardant votre antique lumière
Sous le sombre sommeil d'une terre première,
Vous pierres où mes yeux comme de purs bijoux
Empruntent leur clarté mélodieuse, & vous
Métaux qui donnez à ma jeune chevelure
Une splendeur fatale & sa massive allure!
Quant à toi, femme née en des siècles malins
Pour la méchanceté des antres sibyllins,
Qui parles d'un mortel! selon qui, des calices
De mes robes, arôme aux farouches délices,
Sortirait le frisson blanc de ma nudité,
Prophétise que si le tiède azur d'été,*

Højreside fra samme med illustration udført i radering. Sides maalt: 33×24,5 cm.

En bred margin som omslutter dem begge forener dem fuldstændigt.

Paa dette tidspunkt under arbejdet fik jeg en præcis forestilling om den sort-hvide bogs lidt dystre karakter. Selvom de fleste bøger bærer dette præg, synes jeg at den store, næsten helt sorte illustrationsside virkede lidt begravelsesagtig.

Derfor tænkte jeg paa røde initialer. At forske i emnet har kostet mig en del arbejde, for som begynder indenfor området med pittoreske, selvopfundne 'kunstmaler-bogstaver' har jeg maattet holde mig til en opfattelse af bogstavet som er strengere og mere klassisk og i overensstemmelse med de af typografien og gravuren allerede givne elementer.

Altsaa: Sort, hvidt, rødt – ikke daarligt!

Og saa til omslaget. Jeg kom til at tænke paa en blaa, en komplementærblaa, en hørblaa, men med snit i hvidt. Da omslaget alligevel skulle forblive i kassetten eller gemmes i en indbinding, maatte jeg lade det beholde sin karakter af 'papir'. Jeg har lysnet den blaa, uden dog at gøre den mindre blaa, ved at indføre et slags netværk i linoleumssnittet. Paa mit initiativ blev der gjort et forsøg, hvor papiret blev meget mættet med blaat saa det fremstod som skind. Dette forsøg kasserede jeg øjeblikkeligt fordi papiret mistede den karakter af 'papir' jeg ville have.

Takket være utallige fremstillingsmæssige vanskeligheder kom denne bog til at koste mig ti maaneders arbejde i hele dage og ofte nætter.

Selvom mine andre bogarbejder (især 'Visages', Ronsard's 'Poésies', 'Les lettres portugaises', og de, som stadig er under forberedelse og venter paa deres tur i trykken) alle er forskellige i udtryk, er samtlige blevet til efter samme principper:

1. Samspil mellem tekst og billede.
2. En komposition som er underlagt saavel de anvendte bestanddele som deres dekorative egenskaber: sort, hvid, farve, grafisk stil, typografi. Disse elementer indretter sig naturnød-

vendigt i løbet af arbejdet med bogen og til det ønskede slutresultat. De lægges aldrig fast inden jeg tager fat paa arbejdet – paa en maade lægger de sig tilrette efter min inspiration og under forarbejdet.

Jeg gør ingen forskel mellem hvordan jeg komponerer en bog eller et billede, og jeg bevæger mig altid fra det enkle til det komplekse, men jeg er ogsaa altid parat til at vende tilbage til det enkle. Efter jeg først har arbejdet med to elementer tilføjer jeg et tredje, (jeg fristes til at kalde de 'det musikalske'), hvis det er nødvendigt for at samle og berige de to forudgaaende.

Jeg fortæller om min fremgangsmaade uden at postulere at der ikke findes andre – men min er opstået naturligt, som del af et forløb.

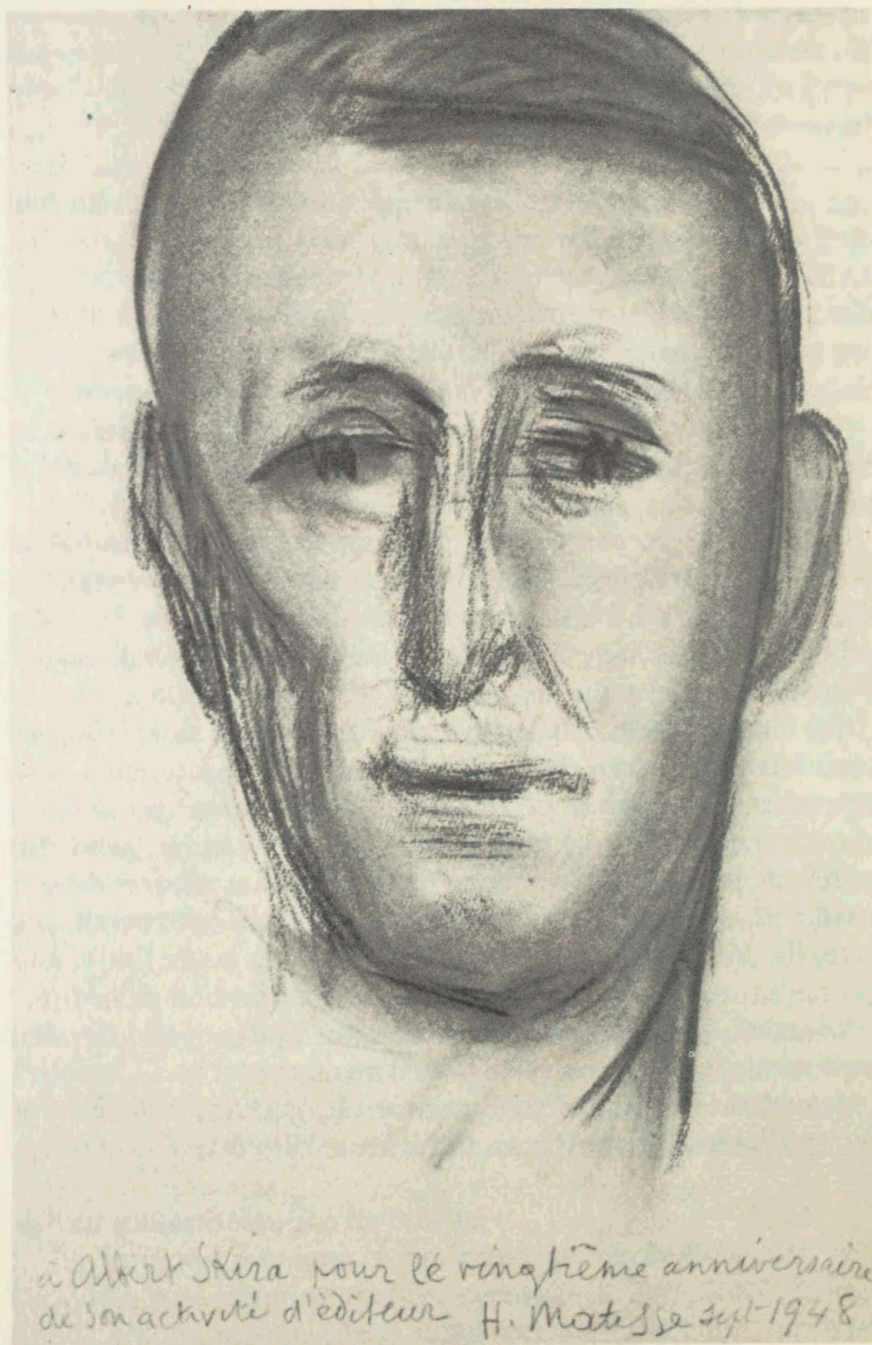
Jeg vil sige et par ord om linoleumssnittet. Man bør ikke vælge denne teknik af økonomiske aarsager som erstatning for træsnittet, for den giver en særlig karakter til det grafiske arbejde som er meget forskellig fra træsnittets, en karakter som i sig selv er værd at dyrke.

Jeg har tit syntes at dette enkle værktøj kan sammenlignes med en violin med bue: en overflade, et skærejern – fire spændte strenge og et væv af hestehaar. Jernet er som buen, i direkte kontakt med kunstneren. Og det er saa rigtigt at den mindste forstyrrelse under arbejdet med at skære et snit uvilkaarligt medfører et let pres paa stiklen og dermed paa strengen. Paa samme maade skal fingrene som holder buen kun presse en smule mere for at tonen ændrer sig fra blid til kraftig.

Linoleumssnittet er det sande tekniske hjælpemiddel for den kunstmaler som ogsaa arbejder med bøger.

Jeg glemte et uvurderligt princip: Læg Deres arbejde tyve gange tilside og begynd igen, indtil De er tilfreds!

Oversat af Ida Pagh

à Albert Skira pour le vingtième anniversaire
de son activité d'éditeur H. Matisse sept 1948

Portræt af forleggeren Albert Skira tegnet af Henri Matisse i 1948.